

В. Є. Кондратюк, С. Г. Шевчук, В. А. Хомазюк, О. А. Бичков, Т. Г. Осташевська

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ

**V. Ye. Kondratiuk, S. H. Shevchuk, V. A. Khomaziuk, O. A. Bychkov,
T. H. Ostashevska**

O. Bohomolets National Medical University, Kyiv

COMPETENCE APPROACH TO TEACHING PROPAEDEUTICS OF INTERNAL MEDICINE

Мета роботи – визначити перспективні шляхи реалізації компетентісного підходу при викладанні пропедевтики внутрішньої медицини.

Основна частина. Модернізація традиційного навчального процесу на кафедрі пропедевтики внутрішньої медицини вимагає не тільки формування загальних та фахових компетенцій студента, але і перегляду роботи викладача. Розглянуто особистісні характеристики сучасного викладача, основні напрямки його педагогічної діяльності, різні види компетентності та способи досягти їх. Обґрунтовано необхідність розвитку самостійності студентів при оволодінні професійними навичками вже на початковому етапі клінічної підготовки.

Висновки. Компетентісний підхід до викладання пропедевтики внутрішньої медицини передбачає тісний взаємозв'язок у визначенні і формуванні компетенцій викладача і студента. Вміння ініціювати та забезпечити поступовий самостійний професійний розвиток студента стає базовою складовою професіоналізму викладача.

Ключові слова: пропедевтика внутрішньої медицини; компетентність; інтеграція; навички; саморозвиток.

The aim of the work – to determine the perspective ways of implementing the competence approach in teaching Propaedeutics of Internal Medicine.

The main body. Modernization of the traditional educational process at the Department of Propaedeutics of Internal Medicine requires not only the formation of general and professional competences of a student, but also the review of the teacher's work. The personal characteristics of the modern teacher, the main directions of his pedagogical activity, various types of competence and ways to achieve them are considered. The necessity of students' self-development while mastering professional skills is substantiated already at the initial stage of clinical training.

Conclusions. Competence approach to teaching Propaedeutics of Internal Medicine involves a close relationship in definition and formation of competencies for teacher and student. The ability to initiate and ensure gradual professional self-development of the student becomes the basic component of teacher's professionalism.

Key words: propaedeutics of internal medicine; competence; integration; skills; self-development.

Вступ. Україна, як молода самостійна держава, прагне бути сучасною передовою країною, що стрімко рухається вперед і крокує разом із сучасним світом. У світі панують новітні технології, які наближають людей до досягнення високих цілей, найфантастичніші мрії стають реальністю. Для досягнення таких прагнень необхідні широкі знання, МОН України розроблено і втілюється в життя Національна доктрина розвитку освіти України, Державна національна програма "Освіта" (Україна ХХІ століття), які сприяють новому погляду на освіту. Одним із сучасних підходів в освіті є компетентісний, що спрямований на формування основних

фахових і соціальних компетенцій, у межах яких майбутній спеціаліст зможе застосовувати знання якнайкраще за різних обставин, буде націлений на постійне самонавчання, буде прагнути здобувати нові знання і покращувати свій професіональний рівень [1–3].

Мета роботи – проаналізувати досвід роботи кафедри пропедевтики внутрішньої медицини та визначити перспективні шляхи реалізації компетентісного підходу до викладання клінічної дисципліни.

Основна частина. Для того щоб реалізувати нові підходи до освіти на основі принципів компетентності, слід переглянути і роботу викладача вищого

навчального закладу, і роботу – навчання студента [3]. Згадуючи етапи конкурсу “кращий викладач”, привертають увагу окремі аспекти особистості викладача: високий професіоналізм, величезна база знань, креативність, харизма, нестандартність думок та поведінки. Викладач повинен вміти навчати, зацікавити студента, а можливо, і бути взірцем спеціаліста, психологом. Студенти теж люди різні, які потрапили до вишу з різними цілями, мають неоднакові загальнолюдські та загальнокультурні знання, різні можливості до навчання. Професіоналізм педагога полягає в творчій спроможності продуктивного вирішення цих проблем із використанням сучасних технологій, здатності заохочувати студентів до здобуття нових знань і постійного самовдосконалення.

Сьогодні всі основні документи, які націлені на реформування освіти в Україні, мають у своїй основі компетентнісний підхід до вирішення питань сучасної освіти [4, 5]. Компетентність – поняття досить широке, крім кваліфікації, вона включає професійні знання і вміння, психологію викладача та його особистісні особливості, стиль поведінки, здатність до саморозвитку і вдосконалення себе впродовж життя, відповідність вимогам педагогічної діяльності. На відміну від цього, поняття “компетенція” більш вузьке і означає сферу, в якій людина має знання та вміння.

Професійна компетентність викладача визначається різними складовими [2, 3], які закріплені у свідомості, це загальна інформація про навколишнє середовище, професійні навички на рівні автоматизму та максимум знань, вміння їх донести до студента й отримати позитивний результат, готовність до використання нових сучасних різноманітних педагогічних технологій і прагнення самому весь час удосконалюватись.

Новітні підходи до вивчення дисципліни “Пропедевтика внутрішньої медицини” вимагають розглянути компетентності інтегральні, загальні та фахові. Головна інтегральна компетентність полягає в умінні розв’язувати типові задачі в процесі навчання за допомогою проведення досліджень і характеризується комплексністю умов та вимог. Загальні компетентності передбачають знання та розуміння суті професійної та предметної діяльності, здатність вчитися і здобувати сучасні знання, використовувати їх у практичному житті та в нових непередбачених ситуаціях, здатність приймати правильні рішення і працювати в команді, діяти на основі морально-етичних правил та соціально відповідально.

Щодо фахових компетентностей студент II–III курсу на кафедрі пропедевтики внутрішньої медицини повинен мати навички міжособистісної взаємодії як із пацієнтами, так і з колегами, здатність використовувати методи обстеження пацієнтів і навички виконання основних медичних маніпуляцій, надання першої допомоги, здатність вести необхідну медичну документацію та проводити організаційні заходи.

В результаті навчання інтегративні цілі, які формує предмет, сприяють ідентифікації своєї професії як соціально значимої, розвитку державних поглядів на здоров’я людини, привчають студентів свідомо дотримуватися гуманістичних поглядів, принципів медичної деонтології та біомедичної етики, постійно розширювати коло спеціальних знань.

Для клінічної дисципліни компетентнісний підхід передбачає вже на початковому етапі роботи в клініці покращення самостійної роботи студентів, їх творчої діяльності, розвитку особистості [1]. Результати навчання дають змогу оволодіти доведеними до автоматизму діагностичними навичками на тлі логічної системної професійної інформації та використовувати методи обстеження пацієнта в будь-яких обставинах за певними алгоритмами. Перевірка практичних навичок обстеження хворого здійснюється не тільки під час практичних занять та підсумкового модульного контролю, але і на об’єктивному структурованому клінічному іспиті (ОСКІ), що вже двічі був проведений після III курсу.

До складу професійної компетентності викладача входить здатність до саморозвитку, підвищення своєї кваліфікації, засвоєння новітніх педагогічних і наукових технологій. Згідно з Законом “Про вищу освіту” [4], в НМУ імені О. О. Богомольця передбачено кожні 5 років підвищувати педагогічну майстерність на факультеті підвищення кваліфікації викладачів, де можна ознайомитися й оволодіти новими формами та технологіями навчання, поділитися досвідом викладання з педагогами-медиками з різних регіонів України та світу, можливе стажування в інших містах та країнах. Підвищення професійної компетентності відбувається і на засіданнях циклової методичної комісії нашого вишу, де регулярно відпрацьовуються і вдосконалюються професійні знання, методи викладання та види контролю.

За останні роки суттєво вдосконалено читання лекцій, які стали інтерактивними, більш стислими та інформативними. Використовується зворотний зв’язок між аудиторією та лектором, студенти

мають змогу за допомогою анкетування оцінити лектора, що робить його працю більш ефективною та змістовною. На кафедрі проводяться взаємні відвідування лекцій та практичних занять, що теж дозволяє підвищити педагогічну майстерність, можливі обмін досвідом та набуття нових форм викладання в процесі обговорення. Підвищенню рівня професійної компетентності сприяють і регулярні навчально-методичні засідання, на яких розглядається предметна, методична, дидактична та рефлексивна компетентності. Залучення студентів до наукової роботи також розширює методичну, комунікативну та психологічну компетентність викладача, його вміння організувати та стимулювати творчу самостійну роботу студентів.

Список літератури

1. Cate ten O. Competency-based medical education: origins, perspectives and potentialities / O. ten Cate, S. Billett // *Medical Education*. – 2014. – Vol. 48 (3). – P. 325–332.
2. Whitcomb M. E. Transforming medical education: is competency-based medical education the right approach? M. E. Whitcomb // *Academic Medicine*. – 2016. – Vol. 91 (5). – P. 618–620.
3. Academic primer series: key papers about competency-based medical education / R. Cooney, T. M. Chan, M. Gottlieb [et al.] // *Western Journal of Emergency Medicine*. – 2017. – Vol. 18 (4). – P. 713–720.

References

1. Cate ten, O., & Billett, S. (2014). Competency-based medical education: origins, perspectives and potentialities. *Medical Education*, 48 (3), 325-332.
2. Whitcomb, M.E. (2016). Transforming medical education: is competency-based medical education the right approach? *Academic Medicine*, 91 (5), 618-620.
3. Cooney, R., Chan, T.M., Gottlieb, M., Abraham, M., Alden, S., Mongelluzzo, J., ... Sherbino, J. (2017). Academic primer series: key papers about competency-based medical education. *Western Journal of Emergency Medicine*, 18 (4), 713-720.

Висновки. Сьогодні наука та суспільство вимагають трансформації медичної освіти, впровадження нових підходів до навчального процесу, зокрема на клінічних кафедрах. Компетентнісний підхід до викладання пропедевтики внутрішньої медицини передбачає тісний взаємозв'язок у визначенні і формуванні компетенцій викладача і студента. На кожному етапі для всіх видів навчальної діяльності робота викладача вдосконалюється і переглядається на засадах принципів компетентності. Вміння ініціювати та забезпечити поступовий самостійний професійний розвиток студента вже на початковому етапі клінічної підготовки стає базовою складовою професіоналізму викладача.

4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-provyschu-osvitu>.
5. Філоненко М. М. Проектування навчальних занять у системі вищої медичної освіти на основі компетентнісного підходу / М. М. Філоненко // *Медична освіта*. – 2016. – № 1. – С. 47–49.

4. *Zakon Ukrainy "Pro vyshchu osvitu" vid 01.07.2014 r. № 1556-VII [The Law of Ukraine on Higher Education of 07.01.2014 No. 1556-VII]*. Retrieved from: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-provyschu-osvitu> [in Ukrainian].
5. Filonenko, M.M. (2016). Proektuvannia navchalnykh zaniat u systemi vyshchoi medychnoi osvity na osnovi kompetentnisnogo pidkhodu [Design of educational studies in higher medical education based on the competence approach]. *Medychna osvita – Medical Education*, 1, 47-49 [in Ukrainian].

Отримано 23.01.19

Електронна адреса для листування: oleg_bichkov@yahoo.com